

גבולות היחידה: הקדמה לחומש במדבר – שיעור מס' 2**נושא היחידה: הקדמה לחומש****כתבה: יעל דאר****הסבר כללי:**

זהו השיעור השני של ההקדמה. נעסוק כאן בציר הזמן ובסיבות למפקדים. כמה מטרות לשיעור זה:

- ערכים ומסרים: חיבתן של ישראל – רש"י פותח כל חומש בפירוש על חיבת עם ישראל.
- בקאות וידע: הבנת ציר הזמן שבו אנו נמצאים.
- מיומנויות: עיון בתנ"ך, התמצאות במקורות.

פתיחה:

למורה:

ציר הזמן של ספר במדבר נע בין השנה השניה לצאת בני"י ממצרים ועד סיום השנה הארבעים. פרשות במדבר – קורח עוסקות באירועי השנה השניה, ופרשת חוקת – מפרק כ' ואילך עוסקות באירועי השנה הארבעים. פרק יט' – פרה אדומה, המטהרת מטומאת מת, מתוך בין השנה השניה לשנה הארבעים. התורה לא מספרת על שום אירוע או דיבור של ה' למשה במשך 38 שנים. על מקומו של פרק יט' נדון כשנגיע אליו. כרגע, בשיעור זה, רצוננו להכין עם התלמידים ציר זמן שיעמוד לנגד עיניהם. רצוי להכין מעל הלוח ובצמוד לו ציר זמן שעשוי מבריסטול, ומחולק לארבעים ריבועים, כאשר בכל אחד מהם כתוב מספר. אירועים מרכזיים ייכתבו במעין 'בלון מחשבה' וייתלו מעל השנה המדוברת. (לא כדאי כבר כעת לגלות לתלמידים על שנת השתיקה. לזה יגיעו בפרשת חוקת).

לדוגמא:

17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

וק הלאה...

לתחילת השיעור יש להכין את הציר תלוי מעל הלוח, ואת הבלונים לא לתלות. אותם נברר ביחד עם הילדים.

לימוד הפתיחה:

מצרפת שקופית ציר הזמן של כל החומש. השקופית הוכנה בידי הרב יהודה טרופר. אותה מומלץ להקרין בלימוד פרשת חוקת, בתחילת פרק כ'.

אנו עומדים לפתוח בלימוד חומש במדבר. לשם כך אנו צריכים לשים לב לתאריכים מסויימים.

פתחו במקורות הבאים: (הילדים פותחים ואנו כותבים על הלוח את המקור, מה קרה בו והתאריך – חודש ושנה ליציא"מ)

- שמות י"ב, לז +מב: יציאת מצרים (טו' בניסן שנה ראשונה)
 - שמות י"ט,א: מתן תורה – ו' סיון¹, שנה ראשונה.
 - שמות מ"ו, יז: הוקם המשכן – א' ניסן, שנה שניה.
- נברר את המקורות, ונתלה את הבלונים מעל ציר הזמן המוכן.

עיון בפסוקים:

כעת נקרא את פרק א' פסוקים א – ב (במדבר):

מה התאריך ומהו האירוע עליו מדובר?

- במדבר א', א-ב: מפקד בני ישראל במדבר – א' אייר שנה שניה.)
נשים לב, לפי ציר הזמן, מה האירוע האחרון עליו ידוע לנו? – הקמת המשכן.
כעת נקרא את רש"י, לפס' א', ד"ה וידבר, במדבר סיני, באחד לחודש וגו'... – מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה. כשיצאו ממצרים – מנאן. וכשנפלו בעגל – מנאן, לידע מנין הנתרים. כשבא להשחת שכינתו עליהם מנאם. באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם.

עיון בדברי רש"י: (שיח בכיתה, עבודת כיתה וכד'... לפי ראות המורה)

רש"י מונה כמה הזדמנויות שבהן ה' ספר את העם. מהן?

מה הסיבה שמנה אותם בכל פעם? (סיבה כללית – מתוך חיבתן (כמו ילד הסופר את הגולות/ המדבקות/ הכרטיסים וכד') שבאוסף שלו. ויש סיבה פרטית למניין, כגון – אחרי חטא העגל רצה לדעת כמה נותרו.)

באיזו הזדמנות, משלוש ההזדמנויות שמונה רש"י, אנו נמצאים כעת?

1 אמנם התאריך ו' סיון לא נזכר כלל בתורה, אך כך מקובל עלינו מפי חז"ל. בכל אופן, מדובר בחודש השלישי. בראש חודש הגיעו בני ישראל למדבר סיני' ושם חנו נגד ההר.

הרחבה: (לא חובה) מתי ראינו שיש מפקד – מניין של בני ישראל עד עכשיו?

עיון במקורות הבאים יגלה לנו את התשובה:

ביציאת מצרים – שמות י"ב, לז: וַיִּסְעוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס, סִכְתָּהּ, כְּשֶׁשׁ. מֵאוֹת אֶלֶף
כָּלִי הַגְּבָרִים, לְבַד מִטָּף.

לאחר חטא העגל – שמות ל"ב, כח: וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-לֵוִי, כְּדַבַּר מֹשֶׁה; וַיַּפֵּל מִן-הָעָם בַּיּוֹם
הַהוּא- כֶּשֶׁלֶשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ.

כשהוקם המשכן – אמנם זה מפורט בפרקנו, אך נאמר בשמות ל"ח כו': בָּקַע, לְגִלְגָּלֶת,
מִחֲצִית הַשָּׂקָל, בְּשָׂקָל הַקֹּדֶשׁ--לְכֹל הָעֹבֵר עַל-הַפְּקָדִים, מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמָעְלָה, לְשֵׁשׁ. מֵאוֹת
אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים-וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים. – שזה אותו מספר שבפרקנו.

הצעות להמחשה:

שקופית מצגת של ציר הזמן.

מסרים והפנמה:

ה' אוהב את בני ישראל, ומתוך חיבתו לפניו מונה אותן בכל זמן. כל ילד יכול לספר על האוסף הפרטי שלו. מאיפה הוא משיג את פרטי האוסף? כיצד הוא שומר עליו? האם משחק בו? משנה מקומות של פריטים? וכד'...

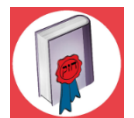
מבט שלם:

כל השיעור עסק במבט שלם על החומש.

סיכום:

בני ישראל עומדים בפתחה של תקופת נדודים ארוכה. ה' אוהב אותם, ולפיכך מונה אותם בהזדמנויות שונות. גם בני ישראל – בעלי חסד, שיצאו למדבר ללא צידה ומתוך אמונה בה'. המדבר מזמן לבני ישראל התמודדויות שבסופו של דבר יעצבו את העם ויבנו אותו לקראת הכניסה לארץ, שם יילחמו באויבי הארץ, יכבשו אותה ויתנחלו בה. שיעור מס' 2 הוא יחידה קצרה יותר. מתוך מחשבה שהוראת השיעור הראשון לא תסתיים בשיעור אחד, בתחילת שיעור זה ינתן סיכום על המדבר ויבדקו עבודות הילדים. כך ששתי היחידות יחד הן שני שיעורים.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

הרחבה: (לא חובה) מתי ראינו שיש מפקד – מניין של בני ישראל עד עכשיו?

עיון במקורות הבאים יגלה לנו את התשובה:

ביציאת מצרים – שמות י"ב, לז: ויסעו בני-ישראל מרעמסס, סכנתה, פֶּשֶׁשׁ. מאות אָלֶף

נגלי הנגרים, לבד מטף.

לאחר חטא העגל – שמות ל"ב, כח: ויעשו בני-לוי, כדבר משה; ויפל מן-העם ביום

ההוא- פֶּשֶׁשׁ אֶלְפֵי אִישׁ.

כשהוקם המשכן – אמנם זה מפורט בפרקנו, אך נאמר בשמות ל"ח כו': בָּקַע, לַגְלַגְלֹת, מַחְצִית הַשֵּׁקֶל, בַּשֵּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ--לְכָל הַעֲבָר עַל-הַפְּקָדִים, מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵעֵלָה, לְשֵׁשׁ. מאות אָלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֶלְפִים-וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים. – שזה אותו מספר שבפרקנו.